

svarīgi

Eiropas skolā atvērs latviešu mācībvalodas klasi. Kā pie tā nonācām un vai šis ir labākais risinājums?

2.lpp

interesanti

Ar mūziku un mīlestību Beļģijā. Gītas Pāvilas stāsts.

4.lpp

informācija

Apbalvoti fotokonkursa Mana Latvija uzvarētāji.

8.lpp

Viedoklis Beļģijas latviešu kopiena šķērsgrīzumā. Kas mēs esam?

10.lpp

Zināšanas

BEĻĢIJAS LATVIEŠU

www.latviesi.be

Latviešu biedrības Beļģijā laikraksts

MARTS.2016 NR. 27

Auļi Briselē pieskandina La Tentation klubu.

□ 27.februārī latviešu folkgrupa "Auļi", kuras mūzikas stilu var apzīmēt kā etnotransu, Briseles klubā La Tentation pulcēja kuplu atbalstītāju pulku. Jādodomā, pašiem "Auļiem" tas nebija nekāds pārsteigums, taču vietējā beļģu publika izskatījās izbrīnīta, kad enerģiskie latvieši metās trakās dejās pie mūzikas, kuru citkārt bauda sēdus klasiskās koncertzālēs vai kā fona mūziku viduslaiku tematikai veltītos pasākumos.

Foto: Marte De Rybel

Pasaule Martas acīm

Marta ir piecgadīga jaunkundze, kurai ir savs viedoklis un savs redzējums par lietu kārtību.

12.lpp

Eiropas skolā atvērs latviešu mācībvalodas klasi

Ilze Vesere un Guna Zaķe-Balta
Foto: Ilze Vesere un Jānis Rungulis

Jau šī gada septembrī Briseles Eiropas skolā būs vēsturisks notikums – tiks atvērta latviešu mācībvalodas klase Berkendāles-Ukles skolas telpās, un latviešu bērni jau no pirmās klases visus priekšmetus varēs mācīties savā dzimtajā valodā. Vienām ģimenēm tas ir ilgi gaidīts brīdis, citām raisa pārdomas. Savukārt latviešu bērni, kas iepriekšējos gados skolas gaitas jau uzsākuši Eiropas skolā Voluvē, varēs turpināt mācības turpat.

Sākotnēji Eiropas skola tika izveidota, lai nodrošinātu mācības Eiropas Savienības iestāžu darbinieku bērniem un lai skolā viņiem būtu iespēja mācīties savā dzimtajā valodā. Pirmā Eiropas skola tika izveidota 1953.gadā Luksemburgā, un mācības notika franču un vācu valodā, bet Briselē pirmā skola tika atvērta 1958. gadā. Pievienojoties arvien jaunām dalībvalstīm, Eiropas skolas tika atvērtas arī citās valstīs. Laika gaitā Briseles Eiropas skolā izveidojās gandrīz visu dalībvalstu valodu klases, un bez klases ar mācībām dzimtajā valodā līdz šim gadam vairs bija palikuši tikai igauņi, latvieši un slovēņi. Šobrīd ir 14 Eiropas skolas dažādās valstīs, un Briselē ir jau četras skolas: Briseles I Eiropas skola Berkendālē-Uklē, Briseles II Eiropas skola Voluvē, Briseles III Eiropas skola Ikselē un Briseles IV Eiropas skola Lākenē.

Pagājušā gada beigās Eiropas skolu valdes sēdē tika nobalsots, ka latviešu mācībvalodas klase Eiropas skolā tiks izveidota, sākot ar 2016./2017. mācību gadu. Nākamgad arī igauņiem un slovēņiem būs savas mācībvalodas

klases. Mācību telpas latviešu klasēm būs Briseles Eiropas I skolā jeb Berkendāles-Ukles skolā, un mācības latviešu valodā uzsāks pirmās divas pirmskolas klases, kā arī pamatskolas 1. un 2. klase. Līdz ar to no nākamā mācību gada latviešu bērniem jau no pirmskolas vecuma būs iespēja mācīties visus priekšmetus savā dzimtajā valodā, ne tikai lasīšanu un rakstīšanu. Viņi mācību vielu apgūs pēc tas pašas mācību programmas, kas ir bērniem Latvijas skolās. Jāpiebilst, ka mācības Eiropas skolas latviešu mācībvalodas klasē būs tiem latviešu bērniem, kas skolas gaitas Eiropas skolā uzsāks tikai nākamajā mācību gadā vai kas izvēlēsies pāriet no esošās sistēmas atbilstošajā vecuma posmā.

Arī šobrīd Eiropas skolā Voluvē ir iespēja mācīties latviešu valodu, tikai tas ir SWALS sistēmas ietvaros (SWALS – students without a language section). Praktiski tas nozīmē, ka sākumskolā ir viena 30 minūšu garu stundu dienā, un tās laikā ir jāapgūst plaša programma. Tāpēc Voluves skolas sākumskolas skolotājām Dacei Vuškānei un Brigitai Spaliņai ir liels izaicinājums šajās īsajās stundās gan iemācīt latviski lasīt un rakstīt, gan iepazīstināt ar latviešu tradīcijām un valsts vēsturi. Pārējie priekšmeti latviešu bērniem SWALS sistēmā tiek mācīti franču, angļu vai vācu valodā, atkarībā no tā, kuras mācībvalodas klasē bērns ir pieteikts. Mācības svešvalodās un starptautiskā vidē ir viena no lielākajām vērtībām Eiropas skolā.

Latviešu bērni, kas jau mācās Voluvē, varēs mācības turpināt šajā pašā skolā SWALS sistēmā, un viņiem nebūs obligāti jāpāriet uz Berkendāles skolu. Arī latviešu

valodu viņiem turpinās mācīt tāpat kā līdz šim. Tomēr, ja vecāki vēlēties, bērni varēs pāriet uz jauno skolu Berkendālē. Arī Voluves skolas skolēnu mazajiem brāļiem un māsām nebūs obligāti jārodas uz latviešu mācībvalodas klasi Berkendālē, jo viņiem tiks saglabāta iespēja iestāties Voluvē. Lai arī SWALS sistēmai ir daudz problēmu un latviešu valodai ir atvēlēta tikai viena mācību stunda dienā, vecāki ir apmierināti ar valdes lēmumu par to, ka visiem latviešu bērniem nav obligāti jāpāriet uz jaunizveidoto latviešu mācībvalodas klasi.

LATVIEŠU MĀCĪBVALODAS KLASĒS IZVEIDES AIZSĀKUMI UN PROBLĒMAS

Ceļš uz latviešu mācībvalodas klases izveidi ir bijis ilgs un sarežģīts. Jau pirms vairākiem gadiem bija skaidrs, ka kādreiz latviešu mācībvalodas klase būs jāizveido, jo latviešu bērnu skaits Briselē ar katru gadu pieaug. Eiropas skolas noteikumos ir paredzēts, ka mācībvalodas klases ir jāveido tad, kad pamatskolas 1.-5. klašu skolēnu skaits kādā valodu grupā pārsniedz 75-85 bērnus. Šis rādītājs Eiropas skolā Voluvē pēdējos trijos gados ir bijis apmēram 70-80, un ar tendenci pieaugt. Līdz ar Latvijas prezidentūru Eiropas Savienībā latviešu bērnu skaits skolā vēl vairāk pieauga, bet pēc prezidentūras beigām tas arī būtiski nesamazinājās. Šajā mācību gadā Voluves skolas pirmskolas un pamatskolas programmā mācās 101 latviešu skolēns, bet vidusskolā ir 44 skolēni.

Sākotnēji vecākiem bija noraidoša attieksme pret latviešu klases izveidi dažādu apsvērumu

dēļ. Tāpēc pirms diviem gadiem, kad notika vecāku un Latvijas Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvju tikšanās, tika veikta aptauja, lai noskaidrotu skolēnu vecāku domas un vēlnes par iespējamo latviešu klases izveidi. Izrādījās, ka lielākais vairākums ģimeņu – gandrīz 90% – bija pret latviešu mācībvalodas klases izveidošanu. Aptaujā piedalījās vairāk nekā 70 ģimenes, kuru bērni jau bija uzsākuši skolas gaitas Eiropas skolā Voluvē. Attieksme bija tik negatīva tāpēc, ka nebija skaidrs, kurā skolā būs latviešu mācībvaloda, kurām klasēm, vai latviešu mācībvaloda būs arī vidusskolā, vai pāriešana uz latviešu mācībvalodu būs obligāta visiem utt. Toreiz lielākās bažas bija par to, kā mācībvalodas maiņa ietekmēs mācību kvalitāti un kādi būs skolotāji, kas latviski mācīs dažādus priekšmetus. Vecāki bažījās, vai uz skolotāja vietu būs nopietns konkurss un vai mācībspriekšmetu skolotāji tiešām būs profesionāļi savā jomā. Vēl vairāk vecākus uztrauca tas, kā bērni emocionāli uztvers gan skolas, gan klases, gan draugu maiņu. Aptaujā vairākas ģimenes izteica atbalstu latviešu mācībvalodas klases izveidei tikai tajā gadījumā, ja latviešu klase tiktu izveidota Voluves skolā. Tomēr jāuzsver, ka vecāku viedoklim ir konsultatīvs raksturs, jo lēmumu par jaunas mācībvalodas izveidošanu pieņem dalībvalstu pārstāvji un Eiropas skolu valde.

Visi vecāki labprāt gribētu, ka viņu bērni mācītos latviešu valodu un labi runātu latviski. Tomēr realitāte ir tāda, ka lielai daļai bērnu ikdienā dominējošā valoda ir franču, flāmu vai angļu, jo viņi ir dzimuši Beļģijā, gājuši vietējos bērnudārzos un lielāko dienas daļu pavada vidē, kurā latviešu valodu nedzird. Reti

☐ Mazajiem ir visi nepieciešamie mācību līdzekļi.

☐ Lepnie teicamnieki.

kuram bērnam latviešu valoda ir tādā līmenī kā viņu vienaudžiem Latvijā. Izteikti tas ir ģimenēs, kurās tikai viens no vecākiem runā latviski un ģimenē ikdienā skan 3 vai pat 4 valodas. Līdz ar to pēkšņa pāreja uz mācībām tikai latviešu valodā un pēc Latvijā izstrādātas mācību programmas varētu būt problemātiska tieši valodas dēļ. Vecāki novērtē to, ka Eiropas skolā ir iespēja iemācīties citas valodas, jo pēc skolas beigšanas labas svešvalodu zināšanas noteikti palīdzēs skolēniem iestāties labākajās Eiropas un pasaules augstskolās.

Piemēram, Violeta un Guntars Birznieki savu pirmskolas vecuma dēlu, kurš SWALS sistēmā mācās angļu plūsmā, ir nolēmuši nepieteikt latviešu mācībvalodas klasē, jo abi Briselē ir ES ierēdņi un līdz ar to uz Latviju, vismaz tuvākajā nākotnē, nepārcelsies. Tāpēc viņiem ir mazāk svarīgi, lai dēls apgūtu Latvijas valsts izstrādāto mācību programmu. Violeta saka: „Tā ir lieliska iespēja, ka bērns apgūst angļu valodu jau no četrus gadu vecuma un vienlaicīgi arī latviešu valodas apguve netiek atstāta novārtā, esot SWALS sistēmā. Domājot jau tagad par nākotni, pašlaik deviņas no desmit labākajām pasaules universitātēm atrodas angļu valodā runājošās valstīs. Lai gan mēs pilnībā apzināmies, ka tāda nav Eiropas skolas ideja, mēs to uzskatām par nejaušu, taču ļoti vērtīgu iespēju.”

Daudz grūtāk izdarīt izvēli par pamata mācībvalodu ir tajās ģimenēs, kurās tikai viens no vecākiem ir latvietis. Piemēram, Agnis Sauka vecāko meitu ir izlēmis atstāt angļu mācībvalodas klasē SWALS sistēmā, ar latviešu valodu vienu reizi dienā. Viņai vēlāk arī

sekos jaunākais brālis. „Mūsu ģimenē šī bija nopietna izšķiršanās”, saka Agnis. „Dienaskārtībā bija arī sūtīt bērnus portugāļu plūsmā, jo mana sieva ir portugāļiete un tā ir bērnu otrā dzimtā valoda. Beigās nosliecāmies par labu angļu sekcijai SWALS sistēmā, jo ar sievu savā starpā runājam angļiski un tad abi vecāki pilnvērtīgāk varēs piedalīties bērnu izglītības procesā. Portugāļu valodu bērni vēlāk apgūs skolā kā izvēles valodu.” Jautāts, vai izvēle par valodas plūsmu bērniem būtu savādāka, ja abi vecāki būtu latvieši, Agnis atbild: „Visticamāk. Ārpus Latvijas ir tik maz vietu pasaulē, kur latviešu bērniem ir iespēja iegūt pilna laika izglītību dzimtajā valodā, ka būtu vēl neizmantot šādu iespēju. Citviet vecāki nedēļas nogalēs pavada vairākas stundas ceļā, lai bērni apmeklētu vismaz brīvdienā latviešu pulciņus, bet te – apmaksāta skola latviešu valodā!”

Kopumā var teikt, ka ir atrasts vidusceļš, kas apmierina lielāko daļu ģimeņu – visas mācības latviešu valodā ir tikai mazākajiem, kas skolas gaitas tikai uzsāk un kam nav jāmaina ierastā vide. Šis kompromiss ir panākts pēc ilgām diskusijām starp skolas un ministrijas pārstāvjiem, kā arī aktīvi iesaistoties vecākiem.

Latviešu mācībvaloda skolā Briselē – tā ir ekskluzīva iespēja!

Lai arī Briseles latviešu sabiedrībā pārsvarā ir noraidoša attieksme pret latviešu mācībvalodas klases izveidi, vairākas ģimenes to vērtē ļoti pozitīvi. Savu dēlu Eiropas skolas latviešu klasē nākamajam

mācību gadam jau ir pieteikuši Ilze un Gatis Eglīši, un viņi ir ļoti priecīgi, ka Eiropas skolā būs latviešu mācībvalodas klase. Eglīšu ģimenei ir ļoti svarīgi, lai viņu bērni labi apgūst latviešu valodu, un tas ir iespējams tikai tad, ja mācības skolā notiek dzimtajā valodā. Ilze arī neizslēdz iespēju tuvāko gadu laikā ar ģimeni pārcelties uz dzīvi Latvijā, tāpēc viņa novērtē šo ekskluzīvo iespēju – Briselē bērniem mācīties savā dzimtajā valodā! Pozitīvi tiek vērtēti arī tas, ka latviešu mācībvalodas klasē vismaz sākumā būs maz bērnu, līdz ar to skolotājs varēs pievērst vairāk uzmanību katram bērnam, strādāt individuālāk, jo diemžēl lielo valodu klases Eiropas skolā ir pārpildītas. Tāpat kā Latvijā, arī Briseles Eiropas skolā latviešu klasēs mācības notiks saskaņā ar Latvijas Izglītības un zinātnes ministrijas izstrādāto mācību programmu. Tāpēc par latviešu valodas klasi priecājas arī tās ģimenes, kas tikai uz dažiem gadiem ir atbraukušas strādāt uz Briseli un zina, ka, atgriežoties Latvijā, bērniem būs jāturpina mācības latviešu skolā.

Kāda cita latviešu ģimene, kuras bērni jau ir vidusskolā, arī novērtē šo iespēju un izsaka nožēlu, ka latviešu mācībvalodas klase Eiropas skolā nebija jau daudz agrāk un diemžēl tāda iespēja šobrīd nav vidusskolēniem. Viņu pieredze rāda, ka bērniem vidusskolā ir grūti uzrakstīt sacerējumu labā latviešu literārā valodā. Viņi uzskata, ka SWALS sistēmas ietvaros vidusskolēniem paredzētā 45 minūšu stunda dažas reizes nedēļā ir par maz, lai kvalitatīvi un pilnvērtīgi apgūtu latviešu valodu: „Tāpēc mēs sakām lielu paldies skolotājai Inetai Carai par fantastisko darbu, ko viņa veic!”

IZDOŠANOS JAUNAJIEM SKOLOTĀJIEM!

Vel nav zināms, kas būs jaunie latviešu valodas skolotāji Berkendāles skolā. Par skolotāja izvēli lemj Latvijas Izglītības un zinātnes ministrija, un tā rīkos konkursu uz skolotāju vietām. Skolā vajadzēs vairākus latviešu skolotājus – gan pirmskolai, gan sākumskolai. Toties ir skaidrs, ka Voluves skolas latviešu valodas skolotājas Dace Vuškāne un Ineta Cara turpinās strādāt turpat. Viņas ir pozitīvi noskaņotas, ka tiks atvērta latviešu mācībvalodas klase, un saka: „Dzīvē mēs sastopamies ar dažādām iespējām un piedāvājumiem. Tās ir arī dzīves un darba iespējas ārzemēs. Ģimenēs, kuras ilgu laiku pavada, dzīvojot ārpus Latvijas, nav viegli saglabāt latviskumu. Mūsaprāt, latviešu klases izveide Berkendālē ir viena no lieliskām iespējām latviešu bērniem, kuri dzīvo ārzemēs, apgūt latviešu valodu, vienlaicīgi apgūstot arī citas valodas.”

Abas skolotājas domā, ka darbs Eiropas skolā būs lieliska iespēja kādam talantīgam sākumskolas skolotājam gūt milzīgu pieredzi, strādājot ārpus Latvijas, izveidot kaut ko jaunu un ieviest savas idejas Eiropas skolu sistēmā. Viņas jaunajiem kolēģiem novēl veiksmi, izdošanos, čaklus skolēnus un atsaucīgus vecākus!

PIETEIKŠANĀS LATVIEŠU KLASEI

Pieteikšanās Eiropas skolas latviešu mācībvalodas klasē jau ir sākusies. Ja arī Jūs vēlaties pieteikt savu bērnu mācībām latviešu klasē, informācija par reģistrēšanos ir atrodama Eiropas skolas interneta vietnē, sadaļā „Inscriptions/Enrolments”: www.eursc.eu. Skolēnu reģistrācija 2016./2017. mācību gadam turpināsies līdz pat 2. septembrim. Jaunais mācību gads sāksies 5. septembrī.

Primāri Eiropas skola nodrošina mācības Eiropas Savienības iestāžu un valstu pārstāvniecību darbinieku bērniem. Tomēr, ja kādā valodu klasē ir brīvas vietas, tiek uzņemti arī tie bērni, kuru vecāki nestrādā ES iestādēs, bet viņiem ir skolas mācību maksa. 2015./2016.gada mācību gadā maksas pirmskolai un pamatskolai bija, sākot no 3500 EUR gadā.

☐ Eiropas skolā viesojas Latvijas premjerministre Laimdota Straujuma.

Ar mūziku un mīlestību Beļģijā

Ilze Vesere
Foto no Gitas Pāvilas personīgā arhīva

Mēs esam pieraduši, ka Briselē ir daudz dažādu profesiju pārstāvju, kas strādā Eiropas Savienības institūcijās vai arī Latvijas pārstāvniecībā un vēstniecībā. Tāpēc jo īpaši interesanti ir uzzināt par tiem latviešiem, kas uz Beļģiju atbraukuši citu iemeslu dēļ un šeit veiksmīgi strādā savās profesijās, nesaistītās ar „Eiropas lietām”. Šoreiz iepazīstināsim ar kora un bērnu ansambļa diriģenti Gitu Pāvilu.

Šis ir stāsts par talantīgo Nicas meiteni, kam jau bērnībā atklāja īpašas dotības mūzikā, bet kas pat iedomāties nevarēja, ka no mazā piejūras ciematīņa nokļūs pašā Eiropas sirdī. Šodien Beļģijā ir Gita mājas, te ir viņas ģimene, bērni, darbs. Viņa ir iedzīvojusies vietējā kultūrā un vidē un tajā pašā laikā atradusi sirds darbu, lai uzturētu saikni ar latvisko. Gita kopā ar citām latviešu skolotājām Briselē dod nenovērtējumu ieguldījumu mazo Beļģijas latviešu bērnu latviskās stīgas uzturēšanā un spodrināšanā. Tā ir burvīga iespēja, ka bērni šajā starptautiskajā daudzvalodu vidē var dziedāt latviešu tautasdziesmas kopā ar mīļu un sirsnīgu skolotāju!

Gita jau vairāk nekā desmit gadus Briselē kopā aicina dažāda vecuma dziedāt gribētājus. Pieaugušo koris dibināts 2004. gadā un ir piedalījies jau divos Dziesmu svētkos Latvijā – 2008. un 2013. gadā, kā arī regulāri sniedz lielākus un mazākus koncertus. Savukārt mazo bērnu ansambļītis gadu gaitā ir izveidojies par lielu kori un iepriecina latviešu klausītājus katru rudenī Latvijas Valsts svētku svinībās. Šajos svētkos mazie dziedātāji arī saņem vislielākos skatītāju aplausus. Šobrīd bērnu ansambļītis darbojas latviešu skoliņas ietvaros, un Gita ap sevi vienmēr pulcina daudz bērnu. Viņai ir īpašs talants strādāt tieši ar mazajiem dziedātājiem.

Gita, izstāsti, kādi ceļi atveda Tevi uz Beļģiju?

Kas mani atveda uz Beļģiju... Mūzika un mīlestība. Noteikti sava nozīme bija arī nedrošajai politiskajai situācijai, 80. gadu beigu pārmaiņām. Toreiz mācījos Latvijas Valsts Konservatorijā 2. kursā. Mans diriģēšanas profesors bija Jānis Garančs. Abu Garanču – Jāņa un Anitas vadītais koris „Zvani” daudz braukāja pa ārzemēm un piedalījās dažādos kora konkursos un koncerttūrēs. Bieži diriģents aicināja arī savus studentus uz konkursa izbraucieniem. Pirmais brauciens bija koncerttūre tepat pa Eiropu – Poliju, Vāciju un Beļģiju. Šajā pirmajā braucienā iepazinās ar savu nākamo vīru, kurš no šīs reizes sāka man braukāt līdzī uz kora konkursiem; pabijām Polijā, Itālijā, Francijā un citur. Tikmēr braukāja man līdzī, kamēr pēc trim gadiem izlēmām precēties. Tā par manām mājām kļuva Ljēža Beļģijā.

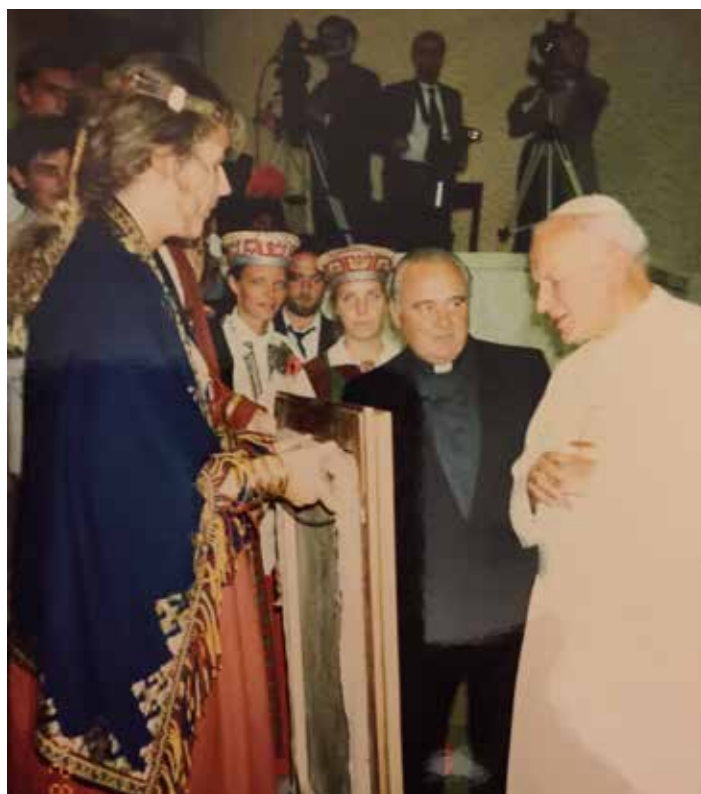
Tu esi profesionāla mūziķe, strādā savā profesijā, vai bija viegli iedzīvoties citā valstī, citā kultūrā, kurā runā citās valodās?

Par valodas grūtībām – tās tik ļoti neizjutu, lai arī sākumā es franču valodu nezināju. Centos lietot angļu valodu, bet to franču pusē maz zina. Šeit vietējie cilvēki ir ļoti saauguši ar sveštautiešiem. Viņi tevi cenšas saprast jau no pusvārda, ir ļoti saprotoši un pretimnākoši. Es pat esmu nokļuvusi dažādās skarbās situācijās un bieži esmu nodomājusi: vai arī Latvijā man pilnīgi sveši cilvēki tā palīdzētu kā šeit? Bieži mani šī, vismaz Ljēžā esošā, attieksme ir ārkārtīgi pozitīvi pārsteigusi.

Sākumā, protams, būt šeit vienai nebija viegli. 1992. gadā vēl nebija interneta – visa saziņa ar Latviju bija ar pasta vēstulēm un telefonu, divreiz gadā saņēmu pa žurnālu paciņai. Sapratu, ka man ļoti pietrūka visas Latvijas norises, par kurām uzzināju no žurnāliem. Kad aizbraucu no Rīgas, kur biju pašā kultūras centrā, šeit bija grūti iedzīvoties, jo pirms tam Rīgā dziedāju Andra Veismaņa un Mārtiņa Klišāna vadītajā kamerkorī „Sacrum”. Tajā laikā mēs vēl bijām

☐ Ar jaundibināto Beļģijas latviešu kori.

☐ Tikšanās ar pāvestu.

visi konservatorijas studenti, kopā toreiz bija visi šodienas Latvijas lielākie diriģenti, vokālie mākslinieki – Aira Birziņa, Māris Sirmāis, Inita Kamarūte, Dace Klišāne, Kristīne Erenštreite, Ieva Parša, Daina Pāvila, Jolanta Puķīte un citi. Mūsu Latvijas piepildīto kultūras dzīvi bija grūti nomainīt tikai ar ikdienu, kad galvenais bija ātri iemācīties franču valodu un aizvietot pamesto Latvijā ar ko jaunu šeit, Beļģijā.

Tā es jau pēc mēneša, tikko pēc ierašanās no Latvijas, sāku vadīt

beļģu sieviešu vokālo ansambli. Latvijā man jau bija pieredze ar ansambļiem, mani uztrauca vienīgi repertuārs un valoda. Jaunietes vecumā no 15–25 gadiem likās ļoti ieinteresētas par mani un centās man palīdzēt. Atceros, kā es rakstīju uz lapas vārdukus, kā uz vietas rādīju grimases, kā būtu pareizi jādzied, un kā meitenes mani apbrīnojami cienīja un visu uzreiz arī izdarīja. Man toreiz bija grūti pierast, cik šīs meitenes bija uzmanīgas, vienreiz pateicu, un tas tika iegaumēts uz visiem laikiem!

☐ Gita bērībā.

☐ Ar bērniem sestdienas latviešu skolā.

Vēlāk nedaudz piestrādāju mūzikas skolā, un tad uzradās cita veida, jau nopietnākas problēmas, kam bija galīgais vārds, lai mana dzīve turpinātos šeit Beļģijā.

Pastāsti vairāk par saviem ārzemju braucieniem no koku laikiem! Kuri bijuši tie interesantākie?

Pēdējos trīs konservatorijas gados tiešām daudz braukājām gan ar Garanču „Zvaniem”, gan

Veismaņa „Sacrum”. Ļoti interesanti un piedzīvojumiem bagāti braucieni bija Vācijā, Šveicē, Itālijā, Francijā, Polijā. Arī par zemēm, kurām cauri braucām, piemēram, Ungāriju, ir saglabājušies daudzi iespaidi un anekdotes. Bet, ja tā nopietni, tad laikam tomēr visiespaidīgākais brīdis no visiem braucieniem bija vizīte Vatikānā pie pāvesta Jāņa Pāvila Otrā. Tas man ir palicis atmiņā kā kaut kas ļoti īpašs. Tas bija brauciens ar „Sacrum”, man pat bija uzticēts gods pasniegt pāvestam no Rīgas vesto gleznu. Šis mirklis bija emocijām ļoti piepildīts – spēcīgs rokas spiedienu, dāsns acu skatiens, dāvanu apmaiņa.

Atgriezāties pie Tavas bērības un saknēm – kur un kā Latvijā sākās Tavs ceļš uz mūziku? Kurš bija pirmais ansamblis, kurā Tu pati dziedāji?

Mana pirmā uzstāšanās bija triju gadu vecumā, dziedāju solo Ziemassvētku pasākumā mamma darīnātā Nīcas tautas tērpā. Protams, tas notika Nīcā, kur esmu uzaugusi. Tālāk viss bija ļoti vienkārši. Kādu dienu kaimiņu meitiņa mani uzaicināja ciemos. Viņai bija mazas spēļu klavierītes ar īstiem, melniem taustiņiem, un es pie tām pavadīju visu vakaru līdz tādām azartam, ka klavierītes man atļāva paņemt uz pāris dienām līdz uz mājām. Tad man esot bijuši jau 3,5 gadi... Un ar to arī sākās, es vienkārši, kā šodienas bērni spēlējās ar visāda veida datorspēlēm, mēģināju pēc dzirdes uz šī mazā instrumenta atdarināt visu, ko biju dzirdējusi pa radio un TV. Un man tas paveicās ļoti viegli. Nesapratu tikai, kādēļ mana mamma un pārējie bija tik izbrīnīti, jo biju iedomājusies, ka visi tā var, un tad sapratu, ka tomēr nevar. Pat vēlāk, kad jau biju iestājusies mūzikas skolā, solfedžo skolotāja mani nebeidza vērot, jo es diktātus rakstīju, vērojot, kā kustās mani pirksti, un skaitot galvā attālumu starp taustiņiem. Katrā ziņā es ilgu laiku domāju, ka tie ir mani pirksti, kas visu zina, un tikai vēlāk atskārtu, ka tā tomēr ir mana dzirde, kas pat mūzikas skolā nebija visiem vienāda.

Vēlāk šī „dabas dāvana” arī ielika savus „sprunguļus” manā ceļā – es visu spēlēju pēc dzirdes, visu, ko vien izdzirdēju. Tādēļ manā bērna galvā pagāja zināms laiciņš, kamēr izpratu, kādēļ būtu nepieciešams zināt arī notis. Liepājas mūzikas vidusskolas diriģentostā iestājos tā saucamajā “bez sagatavotības” grupā, kurā uzņēma audzēkņus bez bērnu mūzikas skolas izglītības. Varu tikai pateikties direktora Valda Vikmaņa uzticībai, jo, ja pats audzēknis ļoti grib, tad arī 4 gados var noķert pārējo līmeni un beigās noliikt tos pašus beigšanas eksāmenus un vēl iestāties Valsts konservatorijā, kā tas bija manā gadījumā.

Es skolā ar dziedāšanu neizcēlos, biju ļoti kautrīga. Dziedāšana man patika, bet es vienmēr, jau no 1. klases, tiku meklēta kā skolas instrumentāliste – pavadīju visus savas klases uzstāšanās pasākumus ar akordeonu. Tā bija laime, ka mana klases audzinātāja man ierādīja, kā darbojas akordeona kreisā roka, ar to man pietika, un no tās dienas es pavadīju visus skolas pasākumus ar akordeonu, līdz kamēr nokļuva mūzikas vidusskolā, kur sāku vairāk nodarboties arī ar vokālo pusi, kā jau nākamajam diriģentam tika mācīts.

Kā Tu pati nolēmi kļūt par dziedāšanas skolotāju un diriģenti?

Tikko kā sapratu, ka es varu nospēlēt visas dziesmiņas, ko pa TV vai radio dzirdēju, tā arī sapratu, ka tikai tas mani interesē un ka noteikti strādāšu ar bērniem. Bērībā mans pirmais sapnis bija kļūt par bērnu mūzikas skolotāju. Vēlāk, mācoties diriģentostā, zināju, ka noteikti dibināšu bērnu vokālo studiju. Šī iemesla dēļ, tikko beigusi mūzikas vidusskolu, sāku strādāt Nīcas kultūras namā par mūzikālo direktori un, protams, lēnām ķēros pie sava sapņa realizēšanas. Pirmajā gadā staigāju pa skolām, pārliecinādama Nīcas vidusskolas skolotājus un vecākus par ansambli, ko vēlos dibināt kultūras namā. Tā iesāku ar 2 bērnu grupām – katrā pa 12 bērniem. Bērni ļoti ātri progresēja, daudz koncertēja, ārkārtīgi ātri attīstījās visādā ziņā – gan vokālajā, gan skatuviskā. Bērni kļuva ļoti droši, prata pielāgoties dažādām neparedzētām situācijām uz skatuves. Viņi ļoti attīstīja savu atmiņu, spēju koncentrēties. Otrajā darbošanās gadā jau mums bija ap 30 bērnu, un trešajā gadā – jau 42 bērni. Un viņi visi tikai no viena maza ciemata! Skolā skolotāji sāka ievērot dziedājošu bērnu ātro uztveri un koncentrēšanās spēju, atzīstot, ka bērni, kas pie manis dziedāja divas reizes nedēļā, visu skolā apguva ievērojami ātrāk nekā pārējā klases daļa. Tas mums kopīgi izraisīja daudzas debates un pārrunas – tāpat mūzikas nodarbības bērniem ir tiešām ļoti noderīgas. Jo gatavojoties koncertam, gribot negribot ir jāsakoncentrējas uz to mirkli, sekundi, tekstu, kas tajā brīdī jādzied un kas tūlīt sekos.

TURPINĀJUMS: AR MŪZIKU UN MĪLESTĪBU BEĻĢIJĀ ---

Šajos trijos gados piedalījāmie arī toreiz tik nopietnajos bērnu dziesmu konkursos Latvijas televīzijā „Ko tu protī?“, no kura mājās atvedām 3 pirmās pakāpes diplomus un Izglītības ministrijas apbalvojumus. Tas bija arī punkts, ar ko sapratu – lai turpinātu iesāktu tik pat augstā līmenī, ir tomēr vēl jāstudē. Tā iestājos Latvijas Valsts konservatorijā, kur diriģēšanu mācījos pie Jāņa Garanča un Egila Lipšāna. Jau otrajā kursā atkal sāku meklēt kādu kultūras namu, kur būtu noderīgas manas zināšanas – tā, studējot augstskolā, paralēli strādāju ar bērniem Rīgas rajona Baložos. Paralēli studijām arī pati sāku dziedāt dažādos ļoti labos koros. Savu diplomdarbu veidoju, sasaucot kopā savus bijušos Nicas dziedātājus un Baložu bērnus – kopā nodziedājām manu diplomdarbu ar apmēram 60 bērniem Latvijas Valsts konservatorijas lielajā zālē – tas bija ļoti iespaidīgi. Citi mani kursa biedri šo beigšanas koncertu izspēlēja kādā no Rīgas skolām vai Rīgas pašdarbības koros, bet es to tiešām noliku ar „saviem” bērniem. Man tas bija milzu gandarījums, un visiem maniem mazajiem, talantīgajiem dziedātājiem arī bija liels prieks, jo ne 3 un ne 13 gados visiem ir iespēja dziedāt Konservatorijas lielajā zālē.

Kas ir vieglākais un kas ir grūtākais, strādājot ar bērniem?

Grūti atbildēt uz šo jautājumu, jo īstenībā it tā – ja izjūti bērnu, tad grūti nav nekas! Bērni nav mazie dresējamie objektiņi – parasti mūzika bērniem ir patikusi, jau pirms viņi atnāk pie manis uz nodarbībām. Daudziem mammīte ir vakaros dziedājusi, citiem vecmāmiņa. Bērniem patīk mūzika – tā mums ir nemitīgi ikdienā blakus. Tad mans uzdevums ir tikai bērnus iedrošināt, ka arī viņi varētu būt tikpat interesanti un muzikāli kā tie, kurus viņi ir pieraduši skatīties pa televizoru. Tātad, ja izjūtu bērnus katru minūti, ja jūtu, ka tagad dziedāšana jau ir pa ilgu, tātad kas jāmaina, tātad kustāties, pēc brītiņa atkal nākamā dziedāšana – ja nemitīgi jūti bērnus, tad grūti nav nekas – vienīgi, protams, pašam ir jābūt pilnai atdevei, kas no skolotāja prasa milzīgu enerģijas atdevi. Es vienmēr esmu bērniem ļāvusi piedalīties kā aktīviem „aktieriem” dziesmiņu iestudēšanā – kopīgi izdomājam kustības, atribūtu lietošanu, un tas, ka bērni jūt, ka ir pieņemti kā līdzvērtīgi, ka arī viņiem

ir savs vārds sakāms visā procesā, tas notur patiku un interesi turpināt dziedāt un izvēlēties atkal jaunas dziedāšanas.

Arī tagad šeit Briseles bērni aktīvi piedalās dziesmu izvēlē – citi nes man Latvijā pirktos CD, citi nāk ar konkrētu dziesmu, citi ar saitēm no YouTube. Tas, ka bērni paši piedalās radošā procesā, notur interesi un patiku kaut ko kopā veidot.

Vai atceries pirmos mazos dziedātājus no Briseles bērnu ansamblīša? Viņi jau noteikti izauguši lieli. Vai ir doma saaicināt kopā un sarīkot jubilejas koncertu?

Protams, ka atceros – vecākā meitene, kas pie mums sāka dziedāt, šobrīd studē Londonā. Vēl ir vesela grupa bērnu, kam tagad varētu būt 15–16 gadi. Daži ir atgriezušies atpakaļ Rīgā, citi atkal ir pārcēlušies uz dzīvi Luksemburgā vai citur. Protams, nebūtu slikti visus saaicināt kopā, tas varētu būt 15 gadu jubilejā, jo nu jau esam uzsākuši 12. sezonu. Man vienmēr prieks, kad redzu savējos, kas turpina nopietni nodarboties ar mūziku – kam sākums bija pie manis, bet tālāk no tā ir izveidojies mūziķis. No maniem Latvijas bērniem, tiem 60, kas bija manā eksāmenā, ir vismaz 6 diplomēti mūziķi, no Briseles bērniem zinu par vienu mazuli, kas pēc Briseles šobrīd mācās Rīgas Doma kora skolā, un par to man liels lepnums!

Briseles bērnu ansamblīša repertuārā ir gan jaukas un mūsdienīgas latviešu bērnu dziesmas, gan arī daudzas skaistās tautasdziesmas, un tas ir liels ieguldījums ne tikai Beļģijā dzīvojošo bērnu muzikālo dotību izkopšanā, bet arī latviešu valodas un tradīciju mācīšanā. Bērniem ir dažādi latviešu valodas līmeņi. Vai tas kādreiz ir traucēklis? Vai tev

☐ Mazie sestdienas skolas ķipari.

☐ Dažu mazo, lai iedrošinātu, ir jāsamiļo.

daudz nākas izskaidrot kādu dziesmu vārdus?

Jā, šeit ar bērniem man ir cita pieeja, kas attiecas uz tekstu apguvi. Daudziem bērniem šeit latviešu valoda ir dzirdama tikai vakaros un agrajos rītos, kad viņi ir ar savējiem ģimenes lokā. Ir daļa bērnu, kam ģimenē ir vairākas valodas – piemēram, ir bērni, kas ar mammu runā latviski, ar tēti franciski, ar vienu vecmammu

flāmiski un skolā arī flāmiski. Ir vēl citu valodu sajaukumi – ar tēti runā ungāriski, spāniski vai grieķiski, ar mammu latviski, vecāki savā starpā runā angļiski, un skolā vēl ir franču vai flāmu valoda – tātad dažkārt pat 4 valodas ikdienā! Un tad ar visu šo valodu bagātību bērnam ir jāiemācās dziesmu latviskie, literārie teksti! Bieži dziesmās ir vārdi, ko ikdienā ģimenē viņi pat nav dzirdējuši. Atceros, kā skaidrojām bērniem, kas ir „beciņa”, kas ir „pūpēdis”, kas ir „bāleliņš”, kas ir „divpļaviņas”.

☐ Dziesmu svētku gājienā 2013. gadā.

☐ Briselē kopā dzied vairākas dziedātāju paaudzes.

Īstenībā dziesmu teksti šeit bērniem ir četrciņš grūtāk apgūstami, nekā tas ir Latvijā, kur mēs elpojam latviski un arī sapņojam. Te visas galotnes ir pareizi jāizlaba, teikuma vārdu secība jālabo un jācenšas izrunāt visi mazie vārdiņi – jā, teksta darbs ir pamatīgs. Parasti es tekstus un mūziku pa epastu iepriekš pārsūtu vecākiem, lai nedaudz palīdz – ir bērni, kas jūtas ļoti pacilāti, jo mājās jau tekstus ir mācījušies, bet ir liela daļa bērnu, ar ko tekstu apgūstam tikai un vienīgi

vienu reizi nedēļā, tikai 30 minūtēs. Tiem bērniem, protams, process ir lēnāks. Sevišķi grūti jaukto ģimeņu bērniem ir apgūt tautas dziesmu tekstus – tie ir tik alegoriski, viņi neredz uzreiz tulkojumu, jo tādu citās valodās pat nav. Piemēram, kā izstāstīsim bērnam „div’ plaviņu es nopļāvu sarkanāji’ āboliņ’”? Un tad vēl šis saīsinātās vārdu galotnes – ļoti grūti tās izskaidrot. Līdz ar to Briselē, strādājot ar dziedošajiem bērniem, ir jau citi galvenie mērķi – tā ir valodas attīstība, mūzikas izjūtu

veidošana, tikšanās ar latviešu bērniem un puse dienas latviešu skoliņā, dzirdot tikai latviskas norādes.

Ar kādu tautību bērniem tu strādā ikdienā? Kā tas ir – strādāt ar audzēkņiem, kam ir dažādas dzimtas valodas?

Ikdienā savā pamatdarba vietā es strādāju franču valodā, lai arī kāda nebūtu skolnieka tautība, visas mācības Ljēžas reģionā notiek tikai franciski. Es strādāju ar bērniem, jauniešiem un pat ar pieaugušajiem. Pasniedzu vokālās un klavieru stundas.

Vai tavi pašas bērni arī iet mūzikas ceļu? Vai viegli viņus virzīt uz to, vai viņi paši izvēlējušies savu ceļu?

Esmu priecīga, ka abas manas meitas mūzikā jūtas ļoti brīvi un labi. Vecākā meita ir beigusi mūzikas skolas klavieru klasi un tagad labprātīgi, blakus universitātes studijām, izprintē dažādas notis no interneta un spēlē tās – es tiešām ļoti priecājos, ka viņai patīk.

Jaunākā meita studē nedaudz nopietnāk – pēc mūzikas skolas beigšanas ar izcilības medaļu viņa ir sākusī mācības Ljēžas karaliskajā konservatorijā vijoles klasē. Kas un kā būs tālāk, dzīve rādīs, bet to, ko viņas ir šodien apguvušas, neviens viņām nevar atņemt, un man ir milzu prieks, ka mums visām trim nošu lapas ir tikpat kopīgas kā grāmatas. Varam šad tad salikt galviņas kopā un visas trīs kopīgi ko izveidot. Arī tagad manā darbā dažreiz manas meitas nāk man palīdzēt – jauniešiem tas ļoti patīk, ja klavieru stundā pēkšņi klāt pieliekam lielisku vijoles spēli. Nu, kur vēl labāk – tas pēkšņi klavier spēli padara interesantu un motivē to apgūt vēl labāk.

Atgriežoties pie tēmas par darbu ar latviešiem Beļģijā. Kā tu nolēmi dibināt kori Briselē? Vai dziedātāji paši tevi sameklēja?

Jā, mani sameklēja tā laika vēstniecības cilvēki, kas zināja, ka esmu Ljēžā un ka man ir Latvijas konservatorijas diploms. No 1992. gada studiju beigām, iedzīvošanās jaunā vidē, citā kultūrā līdz 2004. gadam jau pamatīgs laiciņš bija pagājis, pa šo laiku biju pieradusi pie vietējiem. Varu teikt, ka pirmā reakcija, ka būs jāvada latviešu koris, man pašai bija diezgan liels pārsteigums – vai tiešām man? Koristi bija neatlaidīgi, ļoti dziedāt griboši, un arī man latviešu kora mūzika bija kā atgriešanās mājās, kaut kas tik tīrs, silts, patiens un atkal spodrināms, atkal mūsu emocionālā pasaule. Dziedātgrībētāju bija tik daudz! Kad man pa epastu tika atsūtīts koristu pieteikšanās saraksts, tajā bija ap 50 cilvēku. Man gandrīz sirds apstājās – vai tiešām šie visi cilvēki būs jānoklausās? Un tā arī pirmajā mēģinājumā visi koridorā sēdēja un gaidīja savu kārtu – jā, tā bija pirmā balsu pārbaude Briseles korim. Līdz pirmajai uzstāšanās dienai, 2004. gada 18. novembra pasākumam, iekšēji šaubījies par šo kora vadīšanas ideju. Bet pēc pirmās uzstāšanās – pirmā publiskā koncerta, sapratu, ka koris ir kolosāls, ka viņi man uzticas un ka es ar saviem žestiem un acu skatieniem varu arī par mūziku ar šiem cilvēkiem runāt. Visiem kopā mums bija milzu prieks par nodziedāto, un par kopīgo muzicēšanu turpmāk man vairs nebija šaubu. Nu arī korim, tāpat kā bērniem, jau 12. darba sezona. Šeit vienmēr atceros Līlijas Zobens vārdus, ka „kori dirigēt mūzikim nav māksla, bet to noturēt – tā jau ir cita saruna”. Nu tā arī mums, ir bijis kora saraksts līdz pat 80 dziedātgrībētājiem – tas, protams, pirms Dziesmu svētkiem, un pēc tiem parasti atkal nāk reālā situācija, kad svētki ir aizvadīti, kad grupa ir vienkārši jānotur, jo sastāvs sarūk, daudzi atgriežas Latvijā, daži atbrauc vietā, bet nu, kā teikt, galvenais, ka turpinām darboties un ticam, ka varam pastāvēt, kā Līlija Zobens teica, ka varam NOTURĒTIES! 2018. gadā būs atkal Dziesmu svētki, tātad gaidām jaunās koncerta programmas, vairs tikai 2 sezonas palikušas, un, protams, gaidām arī jaunus dziedātājus!

Fotokursa “Mana Latvija” uzvarētāji apmeklē Briseli

Inga Saleniece

“Braucot pie automašīnas stūres, ar acs kaktiņu meklēju momentus. Lai gan visa uzmanība ir uz ceļa, tomēr, sajūtot īsto kadru, mašīna ir uz bremzēm,” stāsta Jānis Audriņš, viens no Eiropas Parlamenta deputāta Arta Pabrika fotokursa “Mana Latvija” uzvarētājiem. No pagājušā gada 19. līdz 21. oktobrim viņš un vēl trīs konkursa laureāti pēc deputāta uzaicinājuma apmeklēja Eiropas Parlamentu, kur iepazinās ar institūcijas darbu un apskatīja Briseli. Šobrīd A.Pabrika darba vietu rotā 10 skaistas Latvijas fotogrāfijas.

“Fotografēju no bērna kājas, un nu jau sanāks pusgadsimts,” atzīst Jānis. Pa šo laiku viņš nomainījis sešus fotoaparātus. Kopš iestājies digitālais laikmets, ar filmiņu gan vairs nefotografē, jo ir vēlme ātrāk ieraudzīt rezultātu. Līdz šim viņam nebija izdevies uzvarēt nevienā fotokursā: “Kamēr strādāju, man nebija laika sekot līdzi un koncentrēties tik ļoti uz fotografēšanu. Tagad kā pensionārs varu to izdarīt,” stāsta Jānis. Viņa fotogrāfijā attēlots agrs jūlija rīts virs Daugavas: “Tajā laikā katru rītu braucu strādāt no Skrīveriem uz Rīgu, un bija iespēja katru rītu šādu brīnumu redzēt.” Viņam patīk fotografēt visu, kas ir ievērojams un nonāk fotoobjektīva priekšā: “Tomēr nedaudz mīļāka ir ainava, jo pēc pārlicēības esmu nelabojams laucinieks.”

Jānis Austrīņš

Aina Karavaičuka
pie savas fotogrāfijas ar govīm ziemas sarmā

“Varbūt esmu nedaudz oriģināls, jo tas nav Ķemeru purvs, kā visi uzreiz iedomājas, bet gan purvs Salacgrīvas novadā,” stāsta Rolands Ūdris, kurš fotografēšanu apguvis pašmācības ceļā, un nu jau tas ir viņa hobijs 6 gadus. Rolands secina, ka Brisele ir līdzīga vairākām lielajām vecās Eiropas pilsētām, viņam tā patīk, taču atzīst, ka ilgstoši tik lielā pilsētā nevarētu dzīvot: “Man patīk izrauties uz laukiem, paelpot svaigu gaisu.” Viņš jau iepriekš ir piedalījies vairākos fotokursos un ieguvis arī vairākas balvas. Tas viņu motivē turpināt fotografēt un piedalīties arī citos konkursos.

Rolands Ūdris pie savas
fotogrāfijas ar purvu Salacgrīvas novadā.

Savukārt Aina Karavaičuka no Madonas puses fotografēt sākusi tikai “digitālajā laikmetā”: “Iepriekš ar fotoaparātu biju uz jūs. Bet nu jau 6–7 gadus tas ir mans hobijs un aizraušanās.” Fotogrāfijā atainotas viņas gotiņas ziemas sarmā un apsarmojušie koki. Viņai patīk fotografēt visu, kas kustas un nekustas: “Reizēm cilvēkus bail fotografēt, taču ļoti patīk. Tagad uz cilvēkiem skatos kā uz iespējamiem modeļiem,” atzīst Aina. Viņai lielāko prieku sagādā tas, ka viņas uzņemtas fotogrāfijas kādam var būt noderīgas: “Patīkami, ka bildes nevis tikai nogulst datorā, bet atrod pielietojumu.” Aina, atšķirībā no pārējiem konkursa uzvarētājiem, Briseli apmeklē jau otro reizi, taču atzīst, ka šajā reizē izdevies daudz vairāk apskatīt.

Evita Zitāne fotogrāfē 10 gadus un jau iegādājusies profesionālu fotokameru: "Visvairāk mani aizrauj makro fotogrāfija – tas, ko nevar saskatīt ar aci, bet var nofotografēt. Fotografēju arī ainavas, cilvēkus." Fotogrāfijā attēlota ražas novākšana netālu no viņas mājām Sērenes pagastā. "Manu uzmanību piesaistīja daudzie stārķi, kā tie nepārtraukti kustējās. Skats bija fantastisks!" stāsta Evita. Viņai ļoti patīk ceļot, un arī šis ceļojums viņai radījis daudz jaunu iespaidu. "No šī ceļojuma nebūs tik daudz bilžu, jo centos pēc iespējas vairāk apskatīt, atpūsties un izbaudīt pilsētu." Viņa atzīst, ka darbs Eiropas Parlamentā viņai šķiet sarežģīts: "Pārāk daudz gaitenju, kabinetu, cilvēku. Taču bija ļoti interesanti redzēt, kur ir latvieši, ko viņi dara un par ko cīnās. Paldies Artim Pabrikam par doto iespēju!"

Artis Pabriks un Evita Zitāne apspriež savu fotogrāfiju ar stārķiem Sērenes pusē.

Fotokonkurss "Mana Latvija" notika no 2015. gada 11. līdz 25. septembrim. Tā dalībniekiem bija jāiesūta fotogrāfijas, kas atspoguļo dzīvi Latvijā – cilvēki, daba, vide, kultūras notikumi. Fotogrāfijas izvērtēja Eiropas Parlamenta deputāta Arta Pabrika biroja darbinieki un fotogrāfs Ilmārs Znotiņš.

Druvis Haritonovs

Baiba Kaškina

Jolanta Grosa

Kristaps Mednis

Beļģijas latviešu kopiena šķērsgrīzumā

Aiva Žubecka

Foto no Madaras Kanastas personīgā arhīva

Iepazīstieties: Madara Kanasta, pagājušā gadā Lēvenes universitātē aizstāvēja maģistra darbu par tēmu "Piederība kustībā: latviešu transnacionālās prakses Briselē". Sava akadēmiskā darba vajadzībām Madara intervēja vairākus Beļģijā dzīvojošos latviešus, tādēļ aicināju viņu nedaudz iepazīstināt ar sava darba rezultātiem.

Šķiet, ka viss, kas skar cilvēku, skar arī antropoloģiju un ir izpētes vērts. Tavuprāt, kādā veidā antropoloģija palīdz pētīt un analizēt diasporas kopienas un piederības sajūtu tai?

Tieši tā, antropoloģija ir ļoti piemērota disciplīna, lai iedziļinātos ļoti dažāda rakstura jautājumos, sākot no laika jēdziena izpratnes dažādu cilšu vidū līdz mūsdienu karstākajiem problēmjautājumiem – migrācijai, attīstības sadarbībai utt. Zināmā mērā arī diasporas kopienas tās pašas mūsdienu ciltis vien ir, katra ar saviem priekšstatiem, valodas kodiem un sociālo struktūru. Antropoloģija šajā gadījumā var palīdzēt izprast mūsdienu migrācijas tendences, iedziļinoties konkrētu grupu un indivīdu pieredzē. Pētot latviešu migrantu dzīvi Beļģijā, iespējams izprast, vai un kādā veidā diasporas kopienas veido un uztur saikni ar savu izcelsmes valsti, kā šīs grupas integrējas vietējā sabiedrībā, kā valsts īsteno tā diasporas politika tiek pieredzēta indivīdu ikdienas dzīvē. Antropoloģijas pētniecības metodes ļauj piekļūt tuvāk tieši šai personiskajai pieredzei, neapstājoties pie anonīmiem skaitļiem.

Kādas zinātniskās pētniecības metodes Tu izmantoji savā darbā?

Pētījuma veikšanai izmantoju daļēji strukturētās intervijas un līdzdalīgo novērojumu (participant observation), ko papildināju ar Latviešu biedrības Beļģijā mājaslapas u.c. materiālu analīzi. Šāda metožu kombinācija ir ļoti raksturīga antropoloģiskiem pētījumiem, jo ļauj pētniekam veikt novērojumus par notiekošo attiecīgajā kopienā, iesaistoties kopienas dzīvē un piedaloties tās aktivitātēs, vienlaikus pārrunājot to

nozīmi dalībnieku skatījumā. Šī arī ir viena no būtiskākajām atšķirībām salīdzinājumā, piemēram, ar socioloģiskiem pētījumiem, kas sniedz varbūt šķietami objektīvākus, statistiskā balstītus datus, bet bieži vien izslēdz personisku pieeju un neveido izpratni par indivīdu pieredzi konkrētajos apstākļos.

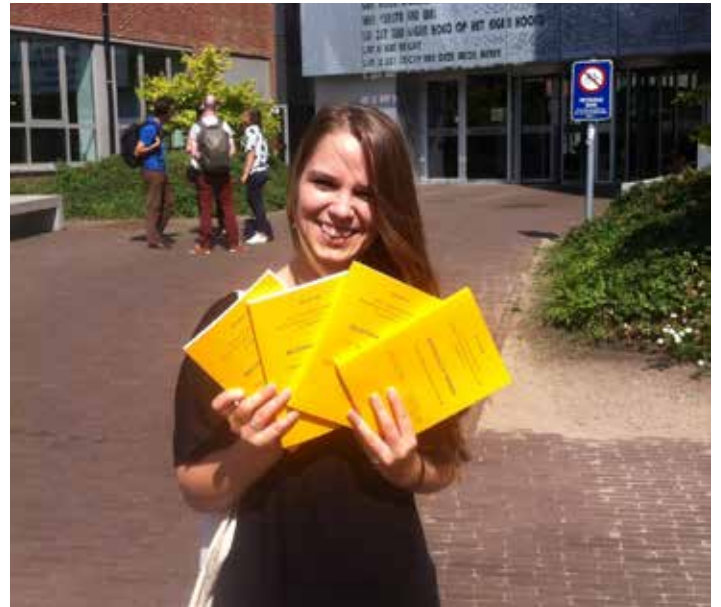
Tiek veikti arī jauni pētījumi par ārpus Latvijas dzīvojošo latviešu diasporu, to veidotām organizācijām un sadarbību ar Latviju, kas ir pēdējo gadu aktuālākā tēma. Arī Tava maģistra darba pētījums par Beļģijas latviešu kopienu ir ieguldījums diskusijās par pašreizējo diasporas situāciju un tās nākotnes vaibstiem.

Kā Tu nonāci līdz šādai tēmas izvēlei un kāpēc šī tēma ir aktuāla no antropoloģijas skatu punkta?

Jāatzīst, ka nebraucu uz Beļģiju ar skaidru domu rakstīt darbu tieši par latviešiem, šī ideja izveidojās pamazām. Pirmajā studiju semestrī apmeklēju Latviešu biedrības organizēto valsts svētku pasākumu, kas man lika aizdomāties par ievērojamo latviešu skaitu Beļģijā. Mums ir salīdzinoši ļoti maz pētījumu par jaunāko latviešu migrācijas vilni. Ir daži pētnieki, kas par to raksta, pamazām parādās arī jauni pētījumi, tomēr kopumā šobrīd ir ļoti maz informācijas par latviešu kopienu dzīvi ārvalstīs. Par Beļģijas latviešiem līdz šim nekas nebija rakstīts, līdz ar to radās vēlme gan pašai saprast, kā veidojas latviešu dzīve šeit, gan sniegt savu ieguldījumu diasporas jautājumu pētniecībā. Prieks, ka šī tēma šķita gana interesanta un aktuāla arī Lēvenes universitātes pasniedzējiem, kas bieži vien pirmoreiz dzirdēja par latviešu tradīcijām vai specifiskajiem vēstures aspektiem. Beļģijā ir ļoti daudz dažādu migrantu grupu par kurām netrūkst pētījumu, bija interesanti vismaz nedaudz ieskicēt, kā latviešu kopiena iekļaujas šajā ainā.

Kāpēc izvēlējies studēt antropoloģiju tieši Lēvenes Universitātē? Vai Latvijā netiek piedāvāta studiju programma šajā zinātnē?

Jau labi sen biju pārliecināta, ka vēlos kādu laiku studēt ārzemēs, lai gūtu plašāku pieredzi. Nav tā, ka Latvijā nebūtu iespējams mācīties antropoloģiju. Jau kādu

▣ Lēvenes universitātes magistrante ar iesietā maģistra darba eksemplāriem rokās. Foto no personīgā arhīva.

▣ Madara Eiropas latviešu kultūras svētku laikā 2015. gada jūnijā. Foto: Stijn Swinnen.

laiku Rīgas Stradiņa universitātē ir magistrantūras programma, nesen tādu izveidoja arī Latvijas Universitātē. Tomēr mani uzrunāja tieši Lēvenes Universitāte, jo šeit piedāvātā studiju programma paredzēja ne tikai vispārēju antropoloģijas izglītību, bet iespēju arī specializēties migrācijas jomā.

Atgriežoties pie Tava pētījuma, vai visu sabiedrību, respektīvi latviešu kopienu Beļģijā, var mērīt ar vienu mērauklu?

Noteikti nē. Lai arī kopumā dažkārt valda zināms stereotips par latviešiem Briselē kā Eiropas Savienības ierēdņiem, kas dzīvo savā "eiroburbulī", realitātē latviešu kopiena noteikti ir daudzveidīgāka un daudzšķautņaināka. Protams, lielā mērā latviešu kopienu Beļģijā veido ES un NATO institūcijās strādājošie ierēdņi un viņu ģimenes locekļi, tomēr arī šo cilvēku individuālie stāsti ir ļoti dažādi. Daļa šeit ir nonākuši mērķtiecīgi veidotas karjeras rezultātā, citi ekonomiskās krīzes vai personisku apstākļu dēļ. Gana daudz

ir arī tādu, kas transnacionālu laulību gadījumā izvēlējušies Briseli kā kompromisu starp partnera un savu izcelsmes valsti. Turklāt institūcijas strādājošo vidū ir arī latvieši, kas dzimuši un auguši ārpus Latvijas, trimdas latviešu bērni un mazbērni, kuru "latviskuma" pieredze mēdz atšķirties no Latvijā augušo latviešu priekšstatiem. Tas viss jau rada zināmu daudzveidību, ko papildina privātajā sektorā strādājošie latvieši, kas Beļģijā nonākuši katrs savu individuālu iemeslu pēc, latviešu studenti Beļģijas universitātēs, kā arī pēc II Pasaules kara Beļģijā nonākušie trimdas latvieši un viņu pēcteči. Katrai no šīm grupām ir atšķirīga migrācijas pieredze un motivācija, dažādi ienākumu līmeņi un nākotnes plāni, kas arī attiecīgi izpaužas tajā, cik ļoti viņi iesaistās kopienas aktivitātēs un uztur sakarus ar Latviju. Beļģijā dzīvojošo latviešu vidējais ienākumu un izglītības līmenis varētu būt viendabīgāks nekā, piemēram, Lielbritānijā, kur apmeties liels daudzums latviešu ekonomisko migrantu.

Jāņem vērā gan, ka noteikti nepretendēju uz pilnībā reprezentatīvu Beļģijas latviešu kopienas portretu, jo stāsti ir ļoti dažādi, turklāt noteikti ir grupas, kuru pieredze un viedoklis varētu nebūt iekļauts pētījumā. Darba gaitā nolēmu pievērsties tiem cilvēkiem, kas lielākā vai mazākā mērā tomēr iesaistās kopienas aktivitātēs, vai nu tās paši organizējot vai apmeklējot. Tomēr būtu interesanti izvērstākā pētījumā uzklauvēt arī tos latviešus, kas apzināti izvairās distancēties no šīm aktivitātēm.

Pirmkārt jau jāsecina, ka latvieši Beļģijā ļoti izteikti iesaistās tā saucamajās transnacionālajās praksēs (transnational practices) – gan bieži ceļojot atpakaļ uz Latviju, pārveidojot produktus, attālināti sekojot Latvijas ziņām un piedaloties vēlēšanās, gan lokāli iesaistoties kopienas aktivitātēs. Šie paradumi apstiprina mūsdienās aktuālo novērojumu, ka migrācija nav vienvirziena process – migrantu grupas nezaudē sakarus ar izcelsmes valsti, bieži vien veidojot blīvu produktu, pakalpojumu, informācijas un cilvēku tīklu, kas šķērso valstu robežas. Beļģijas latviešu kopiena šajā ziņā nav izņēmums, tā aktīvi iekļaujas šajā cilvēku, produktu un informācijas plūsmā.

Kopumā latvieši Beļģijā ir diezgan atsvešināti no vietējās sabiedrības. Vairumam manu informantu draugu un paziņu lokā bija galvenokārt latvieši un cittautieši, beļģi noteikti bija mazākumā. Daudzi atzina, ka viens no dzinumiem, kāpēc iesaistīties latviešu kopienas aktivitātēs, ir vēlme bērniem nodrošināt vidi, kurā apgūt un uzturēt latviešu valodas zināšanas, kā arī veidot piederības

izjūtu Latvijai. Lai arī piedalīšanās kopienas aktivitātēs palīdz uzturēt saikni arī ar Latviju kā izcelsmes valsti, vienlīdz būtiski, ka šīs kopienas aktivitātes palīdz veidot piederības izjūtu arī apmešanās valstī – latviešu kopiena Beļģijā daudziem kalpo kā sociālais tīkls, kur meklēt domubiedrus, vērsties pēc palīdzības utt.

Runājot par kopienas attīstību, palūkojoties nesenā vēsturē, var redzēt, cik ļoti kopiena jau ir mainījusies. Līdz ar latviešu skaita pieaugumu, ir mainījies kopienas raksturs un vajadzības – mainās saziņas veids, pasākumu raksturs un regularitāte, izveidojies koris, deju kolektīvs, teātris, sporta komandas utt. Šīs iniciatīvas ir labs piemērs tam, kā migrantu grupas attīstās mītnes valstīs. Interesanti, ka arī tādā jaunajā migrācijas valstī kā Īrijā, latvieši, sasniedzot kritisko masu, kā vienu no pirmajām lietām izveidoja vietējo kori.

Savā pētījumā Tu mini, ka Beļģijas latviešu kopienas raksturo īslaicīgums. Kādā veidā šī iezīme var ietekmēt kopienas tālāko attīstību?

Pētījumā es runāju par jēdzienu "temporality", ar ko šajā gadījumā vairāk saprotu "pagaidu stāvokli". Gan intervijās, gan neformālajās sarunās bieži vien tieši vai netieši parādījās šī doma par pagaidu stāvokli, kas raksturīgs Beļģijas latviešu dzīves izjūtai. Vairums no maniem informantiem kādā brīdī atzina, ka viņi nenosakāmā nākotnē redz sevi atgriežamies Latvijā. Šāda vīzija bija gan latviešiem, kas bija pārcēlušies uz Beļģiju nesen (1-5 gadi), gan tiem, kas šeit dzīvo jau 10 vai vairāk gadu. Līdz ar to parādās jautājums par to, kā šāda nākotnes vīzija ietekmē viņu dzīves uztveri – iedzīvošanos Beļģijā, socializēšanos, bērnu audzināšanu, patērīņu, kontaktu uzturēšanu ar Latviju. Savā darbā šo fenomenu esmu noformulējis kā "piederību kustībā" (belonging in motion).

Latviešu kopiena šeit ir diezgan plūstoša, mainīga – tas saistīts gan ar šo vīziju par atgriešanos Latvijā, gan ar to, ka daudziem šeit ir īstermiņa darba līgumi. Cilvēki atbrauc, nostrādā dažus gadus un dodas tālāk. Dažkārt līgumi tiek pagarināti vai tiek atrasts cits ilgtermiņa darbs, tomēr kopumā valda šī nenoteiktība. Tas atspoguļojas arī latviešu kopienas aktivitātēs, piemēram, vienu gadu kori ir daudz soprānu, bet trūkst basu, nākamajā gadā sastāvs jau ir mainījies. Vai arī viens pievienojas hokeja komandai, pēc dažiem gadiem viņa vietā atbrauc cits cilvēks, kurš labprātāk spēlē teātri vai deju, līdz ar to šo grupu sastāvs bieži vien ir mainīgs un neparedzams. Tāpat arī Latviešu

biedrības Beļģijā valdes sastāvs ir atkarīgs no tā, cik ilgi attiecīgie cilvēki plāno uzturēties Beļģijā. Tas zināmā mērā var ietekmēt pēctecību, kā arī informācijas un pienākumu nodošanu.

Šī pagaidu stāvokļa izjūta ietekmē arī to, kā cilvēki redz savu dzīvi Beļģijā. Paredzot iespējamo atgriešanos Latvijā, daudzi necenšas integrēties vietējā beļģu sabiedrībā un iekapsulējas latviešu vidē. Vēlme atgriezties Latvijā ietekmē arī vērtības bērnu audzināšanā – lai arī vecāki priecājas par iespēju saviem bērniem sniegt augstvērtīgu izglītību un starptautisku pieredzi, daudzus, īpaši jaunāku bērnu vecākus māt bažas par bērnu latviešu valodas apgušanu, kā arī sašķelto piederības sajūtu, tāpēc īpaši svarīga kļūst bērnu sestdienas skoliņa un braucieni pie ģimenes locekļiem uz Latviju.

Piemēram, pārtikas produkti no Latvijas, dažāda veida pakalpojumi, kurus sniedz gan vietējie latvieši, gan tie, kas reizi mēnesī ierodas no Latvijas. Tās ir tikai dažas no lietām, kas rada sen pazīstamo labsajūtu par 'latviskumu' vienlaicīgi uzturot saikni ar mājām, respektīvi, Latviju. Vai šai vajadzībai pēc produktiem un pakalpojumiem no Latvijas ir tikai īslaicīgs raksturs vai tomēr tā mainās pa gadiem, proti, jo ilgāk dzīvojam Beļģijā, jo vairāk izmantojam Beļģijas piedāvājumu?

No manu informantu pieredzes spriežot, tas ir ļoti individuāli. Lai arī kopumā vajadzība pēc produktiem un pakalpojumiem no Latvijas mēdz mazināties, notiek arī gluži pretēji – cilvēki, kam sākotnēji nav šīs nostalgijas, pēc kāda laika sāk izjust sentimentu un ilgas pēc latviešu sabiedrības vai produktiem, citi turpina sistemātiski daudz gadu garumā vest uz Beļģiju biežpienu, maizi, saldumus, pat kartupeļus utt. Cilvēki bieži vien turpina patērēt konkrētus produktus garšas ieradumu dēļ. Interesanti, ka šāda prakse ir mazāk raksturīga trimdas latviešiem un viņu pēcteciem, jo viņiem daudzi no Latvijas reģionam raksturīgajiem produktiem nebija pieejami un līdz ar to nav izveidojusies šī ieradums balstītā nepieciešamība.

Ārkārtīgi interesants fenomens, manuprāt, šajā sakarā ir dažādie skaistumkopšanas pakalpojumi, kas raksturīgi Beļģijas latviešu kopienai. Liela daļa manu informantu atzina, ka mēdz apmeklēt latviešu frizieri, kosmetologu vai manikīru, kas

ierodas Briselē reizi mēnesī. Šāda izvēle tika pamatota ar augstāku kvalitātes līmeni un prognozējamību, tomēr to varētu skatīt arī kā savdabīgu piederības izjūtas uzturēšanas veidu – piederību priekšstatam par latvisko estētiku un kvalitāti.

Kādu lomu kopienas attīstībā spēlē Latviešu biedrība Beļģijā kā informācijas aprites nodrošinātājs?

Latviešu biedrībai noteikti ir liela nozīme informācijas aprītē. Lai arī vairums manu informantu aktīvi sekoja Latvijas ziņu kanāliem, informētība par vietējām Beļģijas ziņām bija ļoti zema. Biedrības izplatītā informācija par notikumiem Beļģijā bieži vien ir gandrīz vienīgais ar Beļģiju saistītu ziņu avots šejienes latviešiem.

Visbeidzot, par katra iesaisti vai neiesaisti Beļģijas latviešu kopienā un viņa motivāciju. Kāda tendence ir vērojama? Kas ir tie elementi, kas nākotnē uzturētu Beļģijas latviešu kopienas dzīvotspēju?

Domāju, ka par Beļģijas latviešu kopienas dzīvotspēju nav iemeslu uztraukties. Latviešu skaits Beļģijā arvien pieaug, turklāt latviešu kopienas aktivitātēs redzamais palielais bērnu pulciņš liecina par to, ka nu jau aug jaunā paaudze. Tieši bērnu iesaiste latviskās vides aktivitātēs, visticamāk, arī turpmāk būs viens no galvenajiem dzinumiem, lai iesaistītos latviešu kopienā. Par diasporas bērnu un jauniešu izglītību un saikni ar Latviju šobrīd tiek aktīvi domāts. 2014. gada nogalē, piemēram, iznāca Latvijas Universitātes Diasporas un migrācijas pētījumu centra grāmata, kas veltīta tieši latviešu bērnu skolām, valodas apguvei u.c. aktuāliem jautājumiem. Jādomā noteikti arī par to, kā nodrošināt interesantu piedāvājumu arī jauniešiem, kas šobrīd it kā izkritī ārpus radara. Lai arī tiem pusaudžiem, kas atbraukuši uz Beļģiju līdzī vecākiem, būtu vecumam un interesēm atbilstošas aktivitātes, kas attiecīgi attīstītu vēlmi uzturēt sakarus ar latviešu kopienā.

Intervijas nobeigumā daži vārdi no Madaras: izmantoju iespēju, lai vēlreiz pateiktu visiem pētījumā iesaistītajiem dalībniekiem! Ja ir vēlme uzzināt vairāk par pētījuma rezultātiem, ar mani var sazināties, rakstot uz e-pastu madara.kanasta@gmail.com.

Pasaule Martas acīm

Agnis Sauka

**Marta ir piecgadīga
jaunkundze, kurai ir
savs viedoklis un savs
redzējums par lietu
kārtību.**

Tētis ar Martu vakarā pirms gulētiešanas paši sacer pasakas - viens pasaka pirmo teikumu un pēc tam otrs - turpina, un tā, kamēr pasaka ir galā.

Marta sāk: "Reiz dzīvoja maza meitenīte...".

Tētim jāturpina: "Viņai bija 12 gadi un viņa dzīvoja meža būdiņā ar tēti un mammu."

Marta skatās uz tēti pārmetoši un izlabo: "Bet tēti! Es taču teicu, ka meitenīte bija maza! Viņai bija jābūt 3 gadu vecai, nevis 12!"

Vakarā Marta mazgā zobus; atgriezies ūdens krānu un ļauj ūdenim tecēt, kamēr viņa pucē zobus. Tētis aizgriezies ūdens krānu un paskaidro, ka ūdens ir jātaupa. Marta grib zināt kāpēc. Tētis: "Jo daudziem cilvēkiem uz pasaules ūdens ir ļoti maz, tāpēc nedrīkst to bezjēgā tēcināt." Tālāk Martai interesē kuriem cilvēkiem konkrēti ūdens nepietiek. Tētis atbild, ka piemēram, Āfrikā. Šī informācija Martas interesē par ūdens taupību pastiprina vēl vairāk; nu viņai interesē saprast kartē kur atrodas Āfrika. Kad tas ir noskaidrots ilustrētajā pasaules atlantā, tad seko pēdējais jautājums - trūkstošais puzles gabaliņš - ūdens trūkuma sakarā: "Vai tad Āfrikā lietus nelīst?" Tētis atbild, ka šad tad līst gan. Nu Martai risinājums problēmai ir acīmredzams: "Ja nav ūdens, tad nav ko bēdēt. Jāpaņem glāze, jāiet laukā un jāsagaida lietus!"

Marta no rīta apsēžas, lai vilktu kājās zābakus. Tētis viņai saka priekšā: "Šo zābaku velc kreisajā kājā." Viņa (rādot pamišus uz vienu un pēc tam uz otru kāju): "Šitajā kreisajā kājā vai tajā kreisajā kājā?"

Ģimene lido lidmašīnā. Marta guļ tētim klēpī. Pēc kāda laika pamostas, paskatās pa logu un saraukusī degunu saka: "Fui, kādi netīri un neglīti mākoņi!"

Vienu vakaru Marta sēž uz poda. Process ievelkas un tētis aiz gara laika telefonā sāk lasīt ziņas internetā.

Marta: "Ko tu dari?"

Tētis: "Lasu ziņas."

Marta: "Dod man arī palasīt!"

Tētis: "Tu nemāki lasīt."

Marta: "Tā kā tu tagad lasi, tā es māku!"

Tētis: "Kā tad es tagad lasu?"

Marta: "Tev nekustās mute un tu neko nesaki - tā ir viegli. Kad tu man vakarā lasi pasakas, tā gan es nemāku lasīt..."

Marta pirms vannas sēž uz poda un, kā parasti šādās situācijās, ar tēti risina nopietnas sarunas. Vienu vakaru tēma panesās par raudāšanu. Martai interesē vai tētis arī raud. Tētis atbild, ka pēdējo reizi raudājis, kad viņa piedzima.

Marta: "Vai Tu tad biji ļoti bēdīgs?"

Tētis: "Nē, raudāju no prieka un aizkustinājuma."

Vakarā pēc pasacīšanas tētis saka ar labu nakti un dodas prom no bērnu istabas; Marta sauc atpakaļ un grib vēl uz atvadām samīļoties. Samīļojas un Marta superlatīvā izteiksmē informē cik ļoti tēti mīl. Un beigās piemetina: "Tagad vari paraudāt."

Tētis: "Kāpēc?"

Marta: "Nu, no prieka!"

Marta tēta telefonā atklāj kalkulatora aplikāciju un lūdz paskaidrot kas tas ir. Pēc demonstrācijas kā darbojas atņemšana un saskaitīšana, Marta secina: "Kalkulators ir domāts cilvēkiem, kuri nemāk rēķināt uz pirkstiem."

Visa ģimene brauc mašīnā. Marta jautā cik tālu vēl palicis līdz galamērķim. Tētis atbild, ka vēl krietna pusotra stunda un viņš Martas vietā tajā laikā pagulētu. Marta: "Nu tad paguli manā vietā!"

Visa ģimene ir pludmalē. Marta ar citiem bērniem spēlējas smiltīs. Tētis guļ uz dvieļa zem saulesarga. Pēc brīža pienāk Marta, apguļas tētim blakus un informē, ka viņa sauļošoties. Tētis saka, ka, ja grib sauļoties, tad jāguļ saulē. Marta: "Saulē man ir karsti, es sauļošos ēnā."

Tētis ar Martu staigā pa pilsētas akvāriju un aplūko visādus jūras kustoņus. Marta 2 stundu garumā neaiztaisa muti nevienu sekundi. Pareizāk sakot, aiztaisa muti tikai, kamēr tētis sniedz atbildi uz kārtējo jautājumu: "Kas tā par jociģu zivi? Medūza? Tā nav zivs? Kāpēc? Ko viņa ēd? Utt..." Kad beidzot abi tiek laukā no akvārija, tētis jūtas kā izrunājis nedēļas normu. Marta pamana skvērā soliņus un uzreiz piedāvā: "Aizejam pasēdēt uz soliņa? Varēsim papļāpāt viens ar otru..."

Marta skrubina tostermaizi ar sviestu. Blakus savā šūpuļkrēsliņā guļ mazais brālis. Viņa vērsas pie brāļa: "Tu arī gribi sviestmaizi?" Tētis atbild brāļa vietā, ka viņš vēl ir mazs, pagaidām ēd tikai pienu un viņas sviestmaizi noteikti negrib. Marta rezumē: "Nu tad palieci negribot."

Tētis ar Martu uz terases pūš ziepju burbuļus. Pēkšņi izbeidzas ziepjūdens un Marta sakās iešot uzpildīt trauciņu. Ieiet virtuvē, no kuras pēc brīža atskan briesmīgs bliksķis ar trauku un kastroju šķindoņu. Marta mudīgi pabāž galvu pa virtuves durvīm un mierīgi ziņo: "Tēti, viss ir kārtībā! Es nenobijos."

Paldies šī numura tapšanā:

Līgai Driķei, Dacei Rubenei, Ansim Mazajam, Robertam Zilem, Gunai Zaķei-Baltajai, Marte De Rybel, Ilzei Veserei, Jānim Rungulim, Gitai Pāvīlai, Ingai Saleniecei, Aivai Žubeckai, Madarai Kanastai, Martai Saukai.

Ziņas
BELĢIJAS LATVIEŠU

Avīze iznāk
fragmentāri, pdf formātā
lasāma LBB mājas lapā
www.latviesi.be

Oficiālā adrese: Rue du Commerce 122, B1000, Bruxelles
Pasta adrese: **Av. des Arts 23, B1000, Bruxelles**

Redaktors: **A.Sauka** (agnis.sauka@gmail.com)

Biedrības reģistrācijas NR 409.294.765
Bankas konts: ING Bank, 340-1825310-02
(BIC BBRUBEBB, IBAN BE32 3401 8253 1002)
Ch. de Waterloo 687, B1180, Uccle